No. 89. 1843.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

NIEUWS- BLAD.

DINGSDAG 25 JULIJ.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 22sten Julij.

Het schijnt zeker dat de admiraal *Roussin* als minister van marine zal aftreden, naar gezegd wordt uit hoofde van den staat zijner gezondheid; de vice-admiraal *Mackau* zal hoogstwaarschijnlijk zijn opvolger zijn.

— De kamer der pairs heeft besloten, op het voorstel van den heer *Ch. Dupin*, om de discussie van het ontwerp van wet betrekkelijk den spoorweg van Orleans naar Tours, na de behandeling van het budget aan de orde te stellen, hetgeen zoo veel gezegd is als de zaak tot de volgende zitting te laten rusten. Het ontwerp van gouvernementswege voorgesteld was door de kamer der gedeputeerden aanmerkelijk gewijzigd, en de kamer der pairs heeft door bovenstaand besluit een blijk gegeven dat zij later de zaak in haar vorig verband wilde herstellen. De kamer heeft vervolgens het ontwerp betrekkelijk de grieksche leening met 90 tegen 4 stemmen aangenomen.

Heden zal de kamer der pairs hare werkzaamheden waarschijnlijk ten einde brengen en de ordonnantie tot sluiting van de zitting waarschijnlijk aanstaanden maandag worden voorgelezen.

— Van de zijde der Fransche regering werd gisteren het navolgende telegraphische berigt uit Spanje openbaar gemaakt:

» *Madrid den 18den des avonds.* » *Narvaez* is den 15den voor Madrid aangekomen.

» Het stedelijk bestuur heeft den 17den op zijne opeischingen geantwoord, dat Madrid onzijdig zal blijven, maar zijne poorten niet openen zal voor na het einde van den strijd.

» De militie was onder de wapenen. Gisteren heeft een klein gevecht plaats gehad, waarbij een kapitein en twee manschappen der militie gesneuveld zijn. Er heerschte groote gisting te Madrid."

Uit dit berigt blijkt, dat thans werkelijk twee afzonderlijke legerafdeelingen der opstandelingen, namelijk die van *Aspiroz* en van *Narvaez* voor Madrid vereenigd zijn.

Het *Journal des Débats*, hetwelk in de jongste dagen de zaak van *Espartero* als geheel verloren beschouwde, behelsde gisteren een betoog volgens welk de Regent naar een zeker plan te werk ging, 't welk nog al eenige kansen van te slagen voor zich had. Zoo leest men daarin onder anderen:

» *Espartero* wijkt of dadigt niet. Hij zal tot het uiterste volhouden: dit houdt hij niet op, openlijk te verklaren, en daardoor blijven nog vrij aanzienlijke strijdkrachten aan hem getrouw. Geneigd om tijd te winnen, zoo als hij altijd in den oorlog met de Carlisten gedaan heeft, wacht hij de gelegenheid af; hij valt niet aan dan wanneer hij verre de meerderheid in kracht bezit. Bij zulk een stelsel handelt hij altijd zeker; maar die voorzigtigheid maakte hem ongeschikt om den eersten stap tot eene stoute, beslissende beweging te doen. Zijne persoonlijke dapperheid is onbetwistbaar, maar hem ontbreekt die zedelijke dapperheid, die om een gewigtigen uitslag te verkrijgen, groote gevaren weet te trotseren.

» Zoo zien wij hem thans, na van den 25sten Junij tot den 8sten Julij te Albacete, te halverweg tusschen Madrid en Valencia, geheel werkeloos te hebben doorgebragt, zonder zelfs zijne krijgsverrigtingen met die der generaals in Andaluzie in verband te brengen; nadat hij dus een twaalftal kostbare dagen heeft verloren en den afval zich om en achter hem tot aan Sevilla heeft laten uitbreiden, — tot een nieuw plan van veldtogt zijne toevlugt nemen, hetgeen hem enkel het voordeel van eenen eervollen aftogt schijnt te zullen verzekeren, in plaats van de schandelijke vlugt, waartoe hij vroeger veroordeeld scheen.

» Zie hier dit nieuwe plan: *Espartero* heeft den weg naar Valencia verlaten, om zich op dien naar Andaluzie te begeven, welken hij te Val-de-Penas heeft bereikt; van daar is hij zuidwaarts naar la Carolina, in de bergketen der Sierra Morena, afgedaald, den bergpas van Santa Elena bezet houdende, die hem van het voornaamste punt van oorlogt meester doet blijven. Zijne magt kan op 8000 man goede troepen worden geschat, die wij, in weerwil van enkele desertien, aan zijne zaak gehecht achten. Hij heeft daarenboven middel gevonden, om eenige bataillons militie van la Mancha te mobiliseren, in welke provincie de opstand te naauwernood was doorgedrongen en die door zijne tegenwoordigheid gemakkelijk bij haren pligt is gehouden. Meester van den grooten weg van Madrid, van waar hij zijne mond- en krijgsbehoeften ontvangt, te gelijker tijd Grenada door den weg van Jaën, en Sevilla door dien van Cordova bedreigende, zal hij de medewerking van *van Halen* en *Caratala* afwachten. *Van Halen* heeft zich, na met 4000 man eene mislukte poging, om Sevilla te hernemen, gedaan te hebben, tot op eenige uren afstands daarvan verwijderd. Hij wacht te Alcala de la Guadaira den gewezen kapitein generaal van Sevilla, den generaal *Caratala* af, die eerst op Cadix was teruggeweken, doch van daar weder met 3 of 4000 man troepen en 4 gemobiliseerde bataillons nationale militie uit Cadix, Puerto Santa Maria, en Xeres te velde is getrokken. *Caratala* moet ook langs de Guadalquivir het noodige belegeringsgeschut aanvoeren, om Sevilla te bombarderen, of aldaar bres te schieten. Die krijgsverrigting zal echter noodzakelijk, door den generaal *Concha* worden tegengewerkt, die het opperbevel over de magt der opstandelingen in Andaluzie voert, en die, na door de patriotten van Malaga uitstekend goed te zijn ontvangen, thans aan het hoofd van 10,000 meer of min goed georganiseerde manschappen te Grenada moet zijn; hij zal ongetwijfeld met die magt Sevilla te hulp komen, maar *Espartero* kan de pogingen van *Concha* verlammen, door zuidwaarts over Jaën of over Ecya af te dalen; hij kan hem beletten van het beleg van Sevilla te verstoren en den opstand van Grenada dwingen van binnen haar grondgebied terug te trekken. Indien men er in slaagt, om Sevilla ten onder te brengen en de 3000 man linietroepen te hernemen, die zich daar bij de opstandelingen bevinden, rekent *Espartero* er op, om gemakkelijk meester van geheel Andaluzie te worden, waarna hij zijnen mislukten togt tegen Valencia zou hervatten.

» Zien wij thans, wat er in het noorden voorvalt. *Seoane* en *Zurbano* hebben den 13den Julij met hunne geheele magt Sarragossa verlaten, zich over den grooten weg van Calatayud, Siguenza en Guadalaxara naar Madrid begevende. Men laat voor het oogenblik Sarragossa aan zich zelf over. De stedelijke raad en het corps officieren der militie bestaat uit mannen, die hun lot aan dat van *Espartero* verbonden achten. De andersdenkenden worden, even als te Madrid, door schrik in bedwang gehouden, en men kan Sarragossa beschouwen als volkomen bereid en gezind om alle aanvallen van buiten af te slaan." Van het oogenblik af, dat, door de krachtige ontwikkeling van den opstand in Katalonie, de opperbevelhebbers van *Espartero* uit die provincie waren verdreven, bleef de legerafdeeling van Arragon tot een verdedigend stelsel te Sarragossa veroordeeld. Maar nu Madrid bedreigd wordt, moest of *Seoane* of de Regent zelf tot hulp der hoofdstad oprukken. Men heeft dus (aan de zijde van *Espartero*) elk ontwerp tegen Valencia of Katalonie laten varen. Het is tegen Madrid, dat de pogingen der beide partijen gerigt zijn. *Espartero* houdt zich op zes dagmarschen van Madrid in observatie, het van de omstandigheden latende afhangen, om zich naar Andaluzie of naar de hoofdstad in beweging te stellen, ten einde daar, waar zulks het meest gevorderd wordt, het gewigt zijner magt in de weegschaal te leggen.

— Heden leest men weder hoofdzakelijk in hetzelfde blad:

» De zaken schijnen in Spanje met rasse schreden de ontknooping te naderen; de komst van *Narvaez* voor de muren van Madrid en zijne vereeniging met *Aspiroz*, schijnen echter (naar aanleiding van den inhoud van bovenstaande depêche) de kwestie nog niet te beslissen, daar de autoriteiten te Madrid, op de sommatie van beide generaals, den derden dag na *Narvaez* komst, de pogingen [illegible] belden om zich te verdedigen. De stadsomwalling werd versterkt, verschansingen voor de poorten en ontbloote punten [illegible] stukken op de hoogten in batterij gebragt. Honderden [illegible] waren sedert den 14den daarmede bezig. De [illegible]

gesloten en de zaken stonden stil. Moeijelijk was het te zeggen of al dit vertoon voor de zaak van den regent slechts schijnbaar of ernstig gemeend was. Ontsteltenis en een soort van schrikbewind heerschten in de stad. De militie van Madrid betoonde zich, onder den invloed harer chefs, vol geestdrift voor de zaak van *Espartero*. De minister *Mendizabal*, die de ziel is van al 't geen thans te Madrid gebeurde, had voorts de militie der naburige dorpen in de stad doen komen; deze troepen waren het opgewondenst van allen; men had hen diets gemaakt dat de hoofden van den opstand de zaken op den voet wilden herstellen als onder den vorigen koning *Ferdinand*, met de heerlijke regten, de geestelijke tienden en de monniken.

In den avond van den 18den is *Seoane* te Alcala d'Henares, op zes uren afstands van Madrid aangekomen. Den daaropvolgenden nacht verzamelde de onvermoeide *Narvaez* al zijne troepen nabij het dorp Torrejon de Ardoz, halfweg tusschen Alcala en Madrid. *Aspiroz* kwam in aller ijl van Aranjuez teruggekomen zijne magt met die van *Narvaez* te vereenigen. Beiden kunnen thans benauwd worden tusschen Madrid en de van Saragossa komende troepen, maar aangezien die toestand te voorzien was, is het te vermoeden dat de beide generaals het gevaar dat hen zou kunnen bedreigen, zullen weten af te wenden. Van den anderen kant worden *Seoane* en *Zurbano* gevolgd of geflankeerd door de Katalonische troepen onder de bevelen van den generaal *Serrano*, die hun op het lijf of in de flank kunnen vallen wanneer zij *Narvaez* aanvallen, zoodat zij dan op hunne beurt tusschen twee vuren kunnen komen.

Uit Barcelona wordt van den 16den geschreven, dat de junta eene laatste sommatie aan den gouverneur en het garnizoen van het fort Monjuich gedaan heeft, waarin gezegd wordt, dat indien zij het fort niet binnen een bepaalden termijn overgeven, de bezetting en haar chef voor verraders van het vaderland zullen verklaard worden, en gevolgelijk de gouverneur met zijne officiers zullen gefusilleerd, de troepen gedecimeerd worden.

De junta van Grenada heeft geweigerd de diensten van den generaal *Concha* aan te nemen. Deze generaal beproefde in 1841, tijdens den opstand van den generaal *O'Donnell*, in gemeenschap met den generaal *Diego de Leon*, de jonge koningin uit Madrid weg te voeren. *Diego* werd op last van *Espartero* gefusilleerd, maar *Concha* ontsnapte. Na laatstelijk te Valencia met den generaal *Narvaez* gekomen te zijn, is hij door de opperjunta tot bevelhebber van de magt der opstandelingen in Andaluzië benoemd; te Malaga werd hij met geestdrift ontvangen, maar op weg zijnde naar Grenada, heeft de junta aldaar, die tot de geëxalteerde partij schijnt te behooren, geweigerd een man te ontvangen, die zoo zeer bekend stond als tot de gematigde partij te behooren. Daarop is er eene scheuring in de stad ontstaan. Eene der partijen, waarbij het garnizoen zich aansloot, verlangde eene nieuwe junta, doch de andere tot welke ook de lieden der laagste volksklasse behoorde, verlangde de handhaving der oude, en deze partij behield de overhand, waarop het garnizoen de stad verliet en zich nu waarschijnlijk bij *Concha* zal voegen. Dit is het eerste voorbeeld van verdeeldheid onder de partij die zich tegen *Espartero* heeft verklaard.

— Heden is nog de volgende telegraphische depeche bekend gemaakt:

» *Bayonne*, 20 *Julij*.

» Asturie is in opstand gekomen; de steden in de nabuurschap van Oviedo hebben zich verklaard. Alles is volkomen rustig te Oviedo en te Gijon. »

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 20sten Julij.

Te Mainz wordt sedert eenigen tijd, met omstreeks 7000 werklieden, gearbeid aan de verbetering der vestingwerken. Behalve verscheidene zoogenaamde voorwerken, worden er twee groote kazernen gebouwd, waarvan de eene, in geval eener belegering, als een bomvrij hospitaal gebruikt zal kunnen worden; de andere zal tevens ter verdediging van de rivier dienen.

— De waterstand dezer rivieren is in dezen zomer ongemeen hoog. De Main b. v., welke in den vorigen zomer slechts 14 à 16 duimen water had, heeft nu 8 voet. Door deze omstandigheid wordt de stoombootvaart op de genoemde rivier uitermate begunstigd. — Op den Rijn zijn tegenwoordig alleen de stoombooten der keulsche maatschappij goed bezet. Men vreest, dat de dusseldorpsche maatschappij de mededinging bezwaarlijk zal kunnen volhouden. Het reizende publiek zal hierbij veel verliezen.

— De beroemde schrijfster, *Caroline Pichler*, is dezer dagen, in haar 75ste jaar, te Weenen gestorven.

— Men schrijft uit Presburg, 7 Julij:

In de gemengde zitting van den Rijksdag van gisteren, werd een koninklijk besluit betreffende de wet, omtrent godsdienstige aangelegenheden, op den vorigen rijksdag voorgedragen, bekend gemaakt. Volgens hetzelve, zal het den echtgenooten in gemengde huwelijken vrijstaan onder elkander te bepalen, in welke godsdienst de kinderen zullen worden opgevoed, zonder onderscheid, noch ter gunste van den katholijken noch van den protestantschen echtgenoot. Kunnen zij hieromtrent met elkander niet overeenkomen, dan moeten alle kinderen uit zulk een huwelijk in de godsdienst van den vader worden opgevoed, onverschillig of hij katholijk of protestant is.

— Uit Weenen schrijft men van den 15den Julij:

De Donau is sedert eenigen tijd aanmerkelijk gerezen, hetwelk niet alleen eenige onregelmatigheid in de stoomscheepvaart heeft veroorzaakt, maar ook vele ongelukken heeft te weeg gebragt. Zoo is een vaartuig met oogst te Pesth tegen de schipbrug gedreven, en omgeslagen, waarbij verscheidene menschen zijn verdronken.

— Men heeft berigten uit Alexandrië, tot den 26sten Junij. De kleinzoon van *Mehemed*, Pacha *Abbas*, is uit Caïro aldaar aangekomen, om den grijzen Vorst in de staatsdienst te ondersteunen. Men weet, dat *Ibrahim*-Pacha zulks met leede oogen ziet.

ENGELAND.

LONDEN, den 21sten Julij.

Eergisteren heeft sir *R. Peel* kennis gegeven, welke wetten de regering in deze zitting wenschte afgehandeld te hebben. Daaronder behoorde die nopens de Iersche wapenwet, de Iersche armenwet; die nopens de Schotsche kerk en den uitvoer van werktuigen.

Verscheidene bepalingen wegens de eerste der genoemde wetten zijn aangenomen, doch men is nog verre van het geheel der bedoelde wapenwet te hebben afgehandeld.

— In Noord-Amerika werden, blijkens de berigten van den 1 Julij, nog vele volksvergaderingen, tot ondersteuning van *O'Connell*, gehouden; doch, naardien deze volksleider zich in eene zijner jongste redevoeringen tegen de slavernij in Amerika heeft uitgelaten, heeft hij velen in de Zuidelijke Staten tegen zich ingenomen.

— HH. KK. HH. de Hertog *Ferdinand* en Prins *Augustus van Coburg*, benevens de Prinses *Clementine*, deszelfs gemalin, zijn uit Lissabon alhier aangekomen.

— Men beschouwt hier den Regent van Spanje als gevallen, maar men meent, dat het bewind, dat hem schijnt te zullen opvolgen, het ministerie *Lopez*, nog van korter duur dan het zijne zal wezen, en dat men het einde van de jammeren eens lands niet kan voorzien, hetwelk aan de hartstogten en het eigenbelang van een aantal partijleiders is ter prooi gegeven. De *Times* oordeelt, dat onder deze omstandigheden, en alle gevaren van buiten af nog daargelaten, aan de staatkundige wedergeboorte van Spanje voor geruimen tijd weder niet te denken valt.

— Gisteren stonden de 3 pCt. gec. 93⅞; Ned. 2½ pCt. 53¼; 5 pCt. 100⅝; Brazilie 74½; Columbia 24¾; Portugal 39½; Spanje 19; Mexico 31. — Wissel, op Amsterdam, op zigt 12 à 14; op 3 maanden 12 à 15½; idem op Rotterdam 12 à 16.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 24sten Julij.

Bij besluiten van 17 Julij, n°. 62, en 19 Julij, n°. 124, heeft Zijne Majesteit tot ridders der orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd:

den majoor bij het 9de regement infanterie, jhr. *M. van Geen*, en den kapitein der artillerie, *H. Gobius*, geattacheerd aan de koninklijke militaire akademie te Breda.

— Bij besluit van 21 Julij, n°. 25, heeft Zijne Majesteit benoemd: tot dijkgraaf en secretaris-penningmeester van den Antvoordenpolder, gemeente Etten (Noord-Braband), *C. Spaans*, in plaats van *A. Soetens*, op zijn verzoek eervol ontslagen.

— In den loop der vorige week hebben alhier de jaarlijksche inspectien door de regements-kommandanten over de alhier in garnizoen liggende troepen plaats gehad, als: over het 1ste bataillon jagers, door den daartoe uit 's Gravenhage herwaarts gekomen kolonel *Goetz* en: over de veld- en vesting-kompagnien van het tweede regement artillerie door den uit Bergen-op-Zoom gearriveerden kolonel *Heijdenreich*. Beide korpsen hebben op de Gildersche en Gilsche beide voor gemelde hoofd-officieren door wapenoefeningen in het vuur de blijken hunner bedrevenheid gegeven. — Kort te voren had ook de luitenant-kolonel *Rochell* de jaarlijksche inspectie over de hier in garnizoen liggende bataillons van het 8ste regement infanterie gehouden.

— Bij Zr. Ms. besluit van 19 dezer is bepaald, dat voor de uitvoering van den spoorweg tusschen Amsterdam en Rotterdam, ten behoeve van de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, te Amsterdam, voor zoo veel betreft het gedeelte tusschen Leiden en 's Gravenhage, ten algemeenen nutte zullen worden onteigend de eigendommen voor den aanleg des wegs benoodigd, voor zoo verre die niet reeds door de voorschreven maatschappij mogten zijn aangekocht. Deze eigendommen zijn gelegen onder de gemeenten Voorschoten, Veur, Voorburg en 's Gravenhage.

— Naar men verneemt, is aan de heeren *van der Burgh en Comp.*, te 's Hage de eer te beurt gevallen, van door de Nederlandsche Maatschappij *ter Bevordering van Nijverheid*, gevestigd te Haarlem, in hare vergadering van den 18den, 19den en 20sten dezer, bekroond te

worden met de *tweede gouden medaille* der maatschappij, wegens door hen ingezonden monsters van in hunne fabrijk vervaardigd geplamuurd of schilderdoek, ter breedte van 6 *ellen en* 3 *palmen*, en van tapijt- of geschilderd zeildoek.

— Men verneemt dat de behoeijingen der commissie van wege de twee Amsterdamsche departementen van de maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*, tot oprigting eener bewaarschool binnen Amsterdam, zoo ver geslaagd zijn, dat in de maand Augustus het daartoe bestemde locaal in de Anjelierstraat geopend zal worden.

— De jaarlijksche buitengewone (deliberative bestuurders) en algemeene (openbare) vergadering van het Nederlandsche zendelinggenootschap werd in de laatste dagen weder te Rotterdam gehouden. Zij had een groot aantal bestuurders uit vele gewesten van ons Vaderland verzameld. Wat de missiën betreft, had men den dood van drie zendelingen te betreuren, maar verkeerde de zending van Celebes in gunstigen staat, alsmede de kweekschool voor inlandsche onderwijzers op Amboina. Men kon een getal van 12,000 kinderen noemen, dat op de onderscheiden zendingsposten voor de scholen was ingeschreven. In het Vaderland was het genootschap ijverig werkzaam gebleven tot bevordering van christelijk geloof en leven onder eigen landgenooten. Ook blijft de deelneming aan den heilrijken arbeid vermeerderen. In de algemeene vergadering werd eene krachtige opwekkende rede gehouden, naar aanleiding van *Paulus* woorden, Gal. VI, vers 9, en werden drie kweekelingen van het zendelings-instituut aldaar, tot de Evangeliebediening onder de heidenen plegtig ingezegend. Twee nieuwe kweekelingen waren in het instituut opgenomen. In de deliberative vergaderingen werden onderscheidene belangrijke voorstellen behandeld, die mede getuigden van broederlijke deelneming aan het werk der buitenlandsche zendelingsgenootschappen.

— De maatschappij van Vlaamsche letteroefening heeft den 5den dezer tot hare corresponderende leden benoemd de heeren: *J. M. Schrant*, R. K. priester en professor te Leiden; *H. Tollens*, letterkundige te Rotterdam; *J. Geel*, professor te Leiden, *N. Beets*, predikant te Heemstede, en *J. van Lennep*, letterkundige te Amsterdam.

Sedert de laatst gedane bekendmaking zijn door de belanghebbenden geligt de navolgende door Zijne Majesteit verleende octrooijen;

een octrooi, in dato 18 Mei 1843, voor den tijd van tien jaren, gerekend van den 13den November 1837, verleend aan *W. Wricht*, woonachtig te Manchester, domicilium verkozen hebbende bij mr. *J. de Bas Jzn.*, advocaat te 's Gravenhage, op de invoering van eene verbetering in de spinwerktuigen, voor welker invoering aan hem den 13den November 1837 een octrooi van invoering is verleend voor den tijd van tien jaren;

een octrooi, in dato 28 Mei 1843, voor den tijd van tien jaren, verleend aan *C. M. de Lacbivier*, woonachtig te Parijs, domicilium gekozen hebbende bij *C. C. Uhlenbeck* te Delft, op de invoering van eene nieuwe wijze om zekerheids-papier te vervaardigen;

een octrooi, in dato als voren, voor den tijd van vijftien jaren, van den 14den Augustus 1842 af verleend aan *Ch. Derosne en Cail*, woonachtig te Parijs, domicilium gekozen hebbende bij *I. Belinfante*, te 's Gravenhage, op de invoering van nieuwe verbeteringen en toevoegingen, aangebragt aan hunne werktuigen en middelen, toepasselijk op het vervaardigen van suiker uit suikerriet en andere planten, voor welke werktuigen en middelen hun laatstelijk den 14den Augustus 1842 een octrooi is toegestaan voor den tijd van vijftien jaren;

een octrooi, in dato 30 Mei 1843, voor den tijd van vijf jaren verleend aan *A. V. Newton*, woonachtig te Londen, domicilium gekozen hebbende bij *C. C. Uhlenbeck*, te Delft, op de invoering van zekere verbeteringen in het weven van passement voor rijtuigen, carpetten en andere fabrikaadjen;

een octrooi, in dato als voren, voor den tijd van tien jaren verleend aan *L. J. Numa Vernias*, woonachtig te Parijs, domicilium gekozen hebbende ten kantore van *J. van Daehne en Comp.*, te 's Gravenhage, op de invoering van eene nieuw uitgevonden bereiding van papier uit rijsthalmen, en van eene nieuwe wijze om daaruit vezels te trekken, dienstig ter vervaardiging van touw, linnen tapijten, enz.

een octrooi, in dato 12 Junij 1843, voor den tijd van vijf jaren, verleend aan *Wb. Wolters*, te Leyden, op de uitvinding van een nieuwsoortig eenmans-nachtleger.

Uittreksel uit het verslag van den heer Gouverneur dezer Provincie bij de opening der provinciale Staten van Noord-Braband uitgebragt.

(*Vervolg van N°. 88.*)

IJzeren spoorweg van 's Hertogenbosch, over Tilburg en Breda tot de Belgische grenzen, naar de zijde van Antwerpen. Door de heeren J. A. VISSERS en F. SANO werd een verzoekschrift aan den Koning ingediend, strekkende, dat het Zijne Majesteit mogt behagen, Hoogstderzelver goedkeuring te hechten aan een ontwerp, door hen gevormd, tot het aanleggen en exploiteren van eenen ijzeren spoorweg van *'s Hertogenbosch* over *Tilburg* en *Breda* tot de Belgische grenzen, naar de zijde van *Antwerpen*.

Wij werden in de gelegenheid gesteld, om daaromtrent ons gevoelen uit te brengen, hetwelk, uit den aard der zaak, niet anders dan gunstig kon zijn.

Met belangstelling zien wij den uitslag der overwegingen van het hooger Bestuur omtrent deze voor ons Gewest zoo gewigtige zaak, te gemoet.

— *Dijken en polders.* Sedert lang deed zich de behoefte gevoelen aan een naauwkeurig statistisch overzigt der polders in deze Provincie, en ten gevolge der daartoe door den laatstvorigen heer Staatsraad Gouverneur gedane uitnoodiging, hebben de Ingenieurs van den waterstaat, de heeren DE GEUS en Jhr. VAN RAPPARD, onder toezigt van den heer hoofd-Ingenieur DE KRUYFF, zich daarmede onledig gehouden, en dat werk ten jare 1841 ten einde gebragt.

De boekhandelaren H. PALIER EN ZOON te *'s Hertogenbosch*, hebben alstoen de uitgave van dat nuttige werk op zich genomen, en wij hebben het doelmatig geoordeeld, die uitgave zoo veel mogelijk te bevorderen, door voor een aanzienlijk getal exemplaren, voor rekening der Provincie, in te teekenen, en de plaatselijke besturen te magtigen, om mede daarop in te teekenen.

Dat werk is in den loop van dit jaar afgeleverd geworden, en een exemplaar van hetzelve zal aan ieder van U. E. G. A. worden aangeboden.

Volgens gewoonte werden, bij het naderen van den winter van $18^{42}/_{43}$, de bestaande bepalingen, voor het geval van hoog opperwater en ijsgang op de rivieren, weder tijdig aanbevolen.

Bij eene in het najaar van 1842 gedane inspectie der dijkmagazijnen bleek, dat al de daarin voorhanden materialen, gereedschappen en werktuigen, in eenen vrij goeden toestand waren.

Gelukkig heeft men hiervan geen gebruik behoeven te maken; en hetgeen geacht mag worden tot de zeldzaamheden te behooren, is, dat de rivier *de Maas*, hoezeer dezelve in de eerste dagen van Februarij te *Grave* de hoogte van 10 el 20 + AP bereikt had, en de *Beersche Overlaat* dus 0 el 15 *om* is geweest, echter nagenoeg zonder overvloeijing is gebleven.

Deze gunstige waterstand en de weinige vorst, die de afgeloopen winter opleverde, waren dan ook zeer weldadig voor de dijken en polders; want ofschoon te *Keulen*, op den 23sten Januarij, de brug over den *Rijn*, aldaar, wegens het drijfijs, moest worden weggenomen, en op den 24 Januarij, om dezelfde reden het wegnemen der Gierbrug te *Nijmegen* plaats had, en op den *Nederrijn en de Lek* gedurende die dagen ook drijfijs bespeurd werd, zoo bleef echter de rivier *de Maas* geheel zonder ijs, en men had dus ook geenen noemenswaardigen afslag, of schade door ijs veroorzaakt, aan de dijken en waterkeeringen te betreuren. Over het algemeen zijn die dan ook in eenen goeden staat.

Voor sommige binnenwaterkeeringen was de jongste winter echter niet zoo gunstig; want omstreeks het midden van Januarij brak de *Hamelspoelschen Dam* door, en den 17 dier maand werd de *Groenendijk* op drie plaatsen, ter gezamenlijke lengte van 43 ellen, tot de diepte van 1 el, feitelijk doorgestoken.

De alzoo geopende *Groenendijk* niet wel dadelijk hebbende kunnen worden gedigt, is dit, aangezien het open zijn in het verloopen wintersaizoen geen merkbaar bezwaar voor de beneden gelegen polders scheen op te leveren, tot in de eerste dagen van April jl. verschoven, als wanneer de digting is tot stand gebragt.

Ten gevolge van tijdig genomene doelmatige maatregelen, zijn die herstelde waterkeeringen, bij den hoogen waterstand in Junij daaraanvolgende, behouden en de benedenwaarts liggende polders daardoor van groot nadeel bevrijd gebleven.

Kanalen. De werken van de *Zuid-Willemsvaart* worden bij voortduring in goeden staat onderhouden.

Aan de aardbeving, die in een gedeelte dezer Provincie plaats had op den 6 April, is vermoedelijk toe te schrijven, de in een der dijken dezer vaart, over 27 à 28 ellen lengte, toen ontstane verzakking ter diepte van 6 palmen. In dit gezakte dijkvak bevond men eenige scheuren, waarvan sommige 2 à 5 palmen wijd, en dieper dan eene el bevonden zijn.

De gemelde verzakking heeft plaats gehad in den regter kanaaldijk, juist boven den grondduiker n°. 3, in het *Veghels Broek.* — Bij de eerste ontdekking van de gemelde dijksverzakking was men beducht, dat ook die duiker zelve zonde geleden hebben; doch bij een dadelijk onderzoek bleek gelukkig, dat de aangehaalde verzakking eigenlijk aan eene plaats gehad hebbende verschuiving des dijks naar de zijde van het Kanaal, was toe te schrijven, welke verschuiving toch aan de bedoelde aardschudding mag worden toegeschreven. Intusschen is de vermelde verzakking, nadat door opgraving de duiker onderzocht was, weder hersteld en de dijk verheeld. Voorts zijn noch aan den bedoelden duiker zelven, noch aan eenig ander werk, voor zoo veel bekend is, door dat hier te lande gelukkig zeldzaam natuurverschijnsel, schaden veroorzaakt.

Tot het maken van een kanaal van af *Eindhoven* naar de *Zuid-Willemsvaart*, boven de sluis n°. 8, door de Regering van gemelde Stad voor eigene rekening, autorisatie aan Z. M. gevraagd zijnde, zoo maakt het ontwerp daartoe ingezonden, thans een punt van overweging bij de hooge Regering uit.

Het daarstellen van een *hulpkanaal*, van de rivier *de Mark* te *Terheyden* tot in het *Hollandsch diep* aan de *Noodhaven* boven *Moerdijk*, ten einde eerstgemelde rivier in het afvoeren van overtollig bovenwater te hulp te komen, wordt thans bij het Heemraadschap van de *Mark en Dintel* in overweging genomen.

Rivieren en waterleidingen. In den staat der hoofdrivieren is, sedert het afgeloopene jaar, geene merkbare verandering gekomen.

Het baggeren eener voor de scheepvaart geschikte geul, door de *zandplaat* gelegen in de rivier *de Maas* vóór den mond der *Dieze*, zal in dit jaar weder moeten plaats hebben, voor welk werk dan ook reeds, voor eenigen tijd, een project-bestek en begrooting der kosten is ingezonden.

In de *Killen* van den *Biesbosch* of op het *Bergsche Veld* zijn geene merkbare veranderingen ontstaan. De verlandingen zijn echter doorgaans toenemend.

Ten gevolge van de sterke inscharing en ondermijning des zuidelijken oevers van het *Volkerak*, op het gedeelte tusschen den *Steenbergschen Vliet* en de *Eendragt*, had in de slikken van *Beukelenberg* in de maand October een val plaats, ter lengte van 174 ellen

bij eene breedte van 90 ellen, en ter diepte, onder laag water, van 2 el 80 tot 9 ellen, hetwelk met opzigt tot deze Provincie mede als een buitengewoon verschijnsel is aan te merken.

De rivier *de Dieze* wordt door baggering geregeld op eene bepaalde diepte gehouden van 0 el 66 boven AP.

De *Aa* is in het afgeloopene jaar, van af *Helmond* nederwaarts over eene aanzienlijke lengte, meer aaneengeschakeld verbreed, verdiept en in eenen voor de afwatering zeer verbeterden staat gebragt, zoodat vele en gegronde klagten, welke er wegens de slechte afwatering dezer rivier vroeger werden aangeheven, aanvankelijk reeds hebben opgehouden.

Wij zullen onze zorgen blijven aanwenden, dat de hieromtrent bestaande verordeningen ook op het beneden gedeelte van die rivier worden opgevolgd.

De op die rivier uitwaterende *groote* en *kleine Wetering*, is mede onder de Gemeenten *Heesch*, *Geffen*, *Nuland*, *Berlicum* en *Rosmalen*, op eene behoorlijke wijze gediept en geveegd, zoodat de redenen, die vroeger aanleiding tot klagten gaven, geacht kunnen worden voor het tegenwoordige grootendeels, zoo niet geheel te zijn vervallen.

De rivier *de Dommel*, welke op sommige plaatsen aan vele en aan velerlei gebreken schijnt te laboreren, zal in voldoening aan den last, door ons daartoe uitgevaardigd, zoodra mogelijk werden onderzocht, en de middelen, die tot verbetering zouden kunnen vereischt worden, vervolgens in overweging worden genomen.

De rivieren *de Mark* en *Dintel* en de *Roosendaalsche* en *Steenbergsche Vliet* worden, benevens de kunstwerken daartoe betrekkelijk, door de respective heemraadschappen in eenen goeden staat onderhouden; echter zijn dezelve door de toenemende ontginning van heidegronden, en in het algemeen door de verbetering van kleine waterleidingen, zoo wel onder *Belgie*, waar die riviertjes ontspringen, als in het zuidelijke gedeelte van *Noord-Braband*, nu en dan, bij veel regen, ontoereikende, om het overtollige water tijdig af te voeren. Het zijn evenwel speciaal *de Mark* en *Dintel*, welke in dit opzigt te kort schieten en hulp vereischen; terwijl, met betrekking tot den *Steenbergschen Vliet*, het alleen de polder van *Kruisland* is, welks uitwatering op den vliet, bij zeer veel regen, gepaard gaande met sterken toevoer van de zijde van *Wouw*, soms niet als vroeger voldoende is. Als een middel van verbetering is aan het bestuur van dezen polder, hetwelk om gemelde reden dan ook op verbetering bedacht is, het leggen van eene hulpsluis aan het benedeneinde des polders, aangeprezen geworden.

De haven van *Geertruidenberg*, welke in de laatste jaren door opslikking de scheepvaart aldaar zeer sterk belemmerde, was door uitbaggering, met ultimo April jl., weder op hare diepte teruggebragt, hetwelk voor die stad van groot belang is aan te merken.

De staat der waterleidingen, welke in- en buiten de polders hier en daar veel te wenschen overliet, is in het afgeloopene jaar, ten gevolge van de aanhoudende droogte en den daaruit voortgevloeiden lagen waterstand, veelal aanzienlijk verbeterd, zoodat door vele polder- en gemeentebesturen, welke vroeger van nalatigheid, ten opzigte van de zuivering en het bekwaam houden der waterleidingen, niet vrij waren, van de bedoelde gelegenheid het gewenschte gebruik is gemaakt, om de waterloopen te verbeteren.

Rijks, provinciale en gemeenten- wegen. De groote wegen der 1e klasse in deze Provincie zijn over het algemeen in eenen goeden staat van onderhoud, zoodat hieromtrent niets valt op te merken, dan alleen dat inzonderheid de kunstwerken, sedert de overname van het domeinbestuur (1841), de noodige verbeteringen ondergaan hebben en nog successivelijk ondergaan; bekleedende hieronder eene voorname plaats de zoogenaamde *Tolbrug* binnen de Stad *Breda*. Deze groote valbrug, die eene vernieuwing vereischt, zal nog dit jaar door eene draaibrug vervangen worden, de eerste welke in *Noord-Braband* van die constructie bestaan zal.

De traversen door *Oosterhout*, *Rozendaal* en *Wouw* maken op de bovengemelde goede gesteldheid echter eene uitzondering, hetwelk daaraan is toe te schrijven, dat de besturen dier gemeenten zich bezwaard achten met de aan hunne gemeenten opgelegde verpligting tot onderhoud dier traversen, terwijl de tolgelden ten behoeve van het domein verpacht worden. Veelvuldige vertoogen zijn daartegen ingeleverd, en nog onlangs bij vernieuwing gedaan.

De groote weg der 2e klasse, n°. 1, bij *Willemstad* en *Dinteloord*, wordt in eenen goeden staat onderhouden.

De provinciale klinkerweg, van af den grooten weg der 1ste klasse n°. 8 onder *Rosmalen* tot *Veghel*, is den 15den November weder op nieuw voor een jaar in onderhoud aanbesteed, en bevindt zich in eenen goeden staat.

Ten aanzien van hetgeen, met opzigt tot de verbetering van kommunikatien, sedert de zitting van U. E. G. A. des vorigen jaars, is verrigt en voorbereid, zal een afzonderlijk rapport aan U. E. G. A. aangeboden worden.

De natte weersgesteldheid in het jaar 1841, had destijds aan het behoorlijk onderhouden der gemeenten-wegen veel belemmering toegebragt; hetgeen echter toen niet kon verrigt worden, is in het daarop gevolgde jaar ruimschoots vergoed geworden; hebbende men bijna in al de verschillende oorden der Provincie van het toen gunstige weder en van den lagen waterstand gebruik gemaakt, om de wegen in goeden staat te doen brengen.

Nieuwe buurtwegen werden echter niet aangelegd, met uitzondering echter van eene kommunikatie tusschen de Buurtschap *Gerwen* en de Gemeente *Stiphout*, en tusschen de Gemeente *Rosmalen* en den *Maaskant*, voor welke laatstgemelde door U. E. G. A. eene subsidie uit de provinciale fondsen was verleend.

(*Het vervolg hierna*).

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van ll. Zaturdag werden omgezet: Ned. 2½ pCt. 53 dert. zest.; id. 5 pCt. 100⅛; Kansb. 26¼; Amort.-Syndic. 4½ pCt. 94¼; id. 3½ pCt. 78¼; Domein Losr. 100 drie achtste; Handelm. 134⅛; O. Indie 5 pCt. 99 elf zest.; Spoorweg op Haarl. 54; op Rott. 54; Rijnspoorweg 90; Haarlemmermeer 104; Rusland 107½; 4 pCt. 89⅝; Inschr. in Assign. 6 pCt. 71; Certif. van dito 6 pCt. 72 negen zest.; Spanje 18; Coupons dito 19 drie achtste; dito onbepaald 16; 3 pCt. 26½; Portugal 2½ pCt. te Londen 40⅞; Oostenr. Metall. 5 pCt. 109¼; Weener Bank 5 pCt. 106½.

De Notaris VAN MEURS, te *Tilburg*, zal voor zijne Principalen, op Dingsdag den 8. Augustus 1843, provisioneel, en veertien dagen daarna, en dus op Dingsdag den 22. dienzelfde maand, finaal, telkens 's namiddags 6 ure, ten Huize en Herberge van ADRIAAN BROEKX, in de wijk Kerk, te *Tilburg*, in het openbaar

VEILEN EN VERKOOPEN:

Een bijzonder hecht, sterk en goed onderhouden HEERENHUIS, bestaande in vier Royale BENEDENKAMERS, (waarven twee en suite) met schoonen hardsteenen Gang, BOVENKAMER, groote ZOLDER, goede KELDER, ruime KEUKEN en daaraan staande ACHTERHUIZINGE, bevattende nog twee VERTREKKEN en aparten GANG, met Deur of Uitgang in het Zijstraatje; voorts MANGELKAMER en REMISE, vrije PLAATS met Oprij en grooten TUIN, gedeeltelijk in den Engelschen smaak aangelegd, staande aan het groote Marktplein *den Heuvel*, te *Tilburg*, gequoteerd N, N°. 2410 en 2411, en kadastraal bekend Sectie L, N°. 274 en 275.

*** Bij JOHANNES MÜLLER te *Amsterdam* is uitgegeven en bij BROESE & COMP. te *Breda* voorhanden:

BESTUUR EN AANMOEDIGING voor ieder, die ernstig de Zaligheid zoekt. Naar het Engelsch van JOHN. ANGELL JAMES, door P. J. L. HUET, Th. Dr., Predikant bij de Waalsche Gemeente te Amsterdam. Tweede druk. . . . . 60 Cts.

Dit werkje werd in Engeland met zulk eene graagte ontvangen, dat er sedert deszelfs eerste verschijning in 1835 reeds ten jare 1838 eene achtste uitgave werd opgelegd, en er thans verre boven de honderd tien duizend exemplaren van verkocht zijn.

*** Bij BROESE & COMP., te *Breda*, is van de pers gekomen:

DESCRIPTION

DE LA

NOUVELLE CITADELLE DE GAND,

SUIVI:

D'UNE TRADUCTION DE LA RELATION DU SÉJOUR DES TROUPES NÉERLANDAISES DANS CETTE PLACE EN 1830.

PAR

M. GEY VAN PITTIUS,

Lieutenant-Colonel du Génie, Chevalier de l'Ordre Guillaume, du Lion Néerlandais et de la Légion d'Honneur.

Avec 4 Planches, dont Planche I. Le plan à Vue d'Oiseau, de le Citadelle avec ses alentours, sur une échelle . . . . Planche II. Le Plan des Maçonneries sur une échelle . . . Planche III. Coupes et Façides. Planche IV. Feuille de détails, pour le recouvrement des Chapes de Voûtes et l'écoulement de eaux.

Prix *f* 2,25.

» M. le lieutenant-colonel du génie Van Pittius, qui a formé les » projets de la nouvelle citadelle de Gand et qui en a dirigé les travaux » de construction, cédant aux instances de ses camarades, s'est dé» cidé d'abord à en publier une description dans le *Spectateur militaire* » *hollandais*, détermination d'autant plus opportune, que différents » écrits étrangers ayant fait une mention favorable de cette nouvelle » forteresse, sans cependant faire connaître l'époque de sa construction, » il importait de réparer cette omission.

» Mais un mois à peine s'était écoulé après cette publication dans » le *Spectateur Néerlandais*, que des invitations pressantes de l'é» tranger furent adressées à l'auteur pour qu'il en publiât une édition » en langue française ou allemande, attendu que par le texte hol» landais on se trouvait constamment arrêté par l'expression des » termes techniques.

» L'auteur, dans ce cas, ne pouvait balancer dans le choix. » La langue française pour les sciences et pour l'art militaire, aussi » bien que pour la politique, est la langue de l'Europe. Toutefois » M. Van Pittius connaissant toute sa faiblesse d'écrire dans une lan» gue dont il n'a fait usage que pendant les trois années qu'il a servi » dans les rangs de l'armée française, réclame toute l'indulgence des » lecteurs. Cette indulgence non-seulement lui est due, mais encore » il y a lieu de le féliciter sur la clarté qu'il est parvenu à mettre » dans ses descriptions, que ses beaux dessins rendent au surplus » très-intelligibles."

Extrait du *Journal des armes spéciales*, par J. CORRÉARD, ancien Ingénieur. Avril 1843.

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.